

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Κύκλος Ποιότητας Ζωής

ΠΟΡΙΣΜΑ

(ΝΟΜΟΣ 3094/2003 “Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις”, άρθρο 4, παράγραφος 6)

(Υπόθεση 8099/15-05-03)

ΘΕΜΑ:

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ

ΒΟΗΘΟΙ ΣΥΝΗΓΟΡΟΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ: Γεωργία Γιαννακούρου, Χρύσα Χατζή
Ειδικοί Επιστήμονες: Μυρτώ Παινέση, Κυριάκος Λουκάκος

Μάρτιος 2005 - Απρίλιος 2006

Αρ. Πρ. Υποθ.: 8099/15-05-03

Αρ. Πρ. Εγγρ.: 8099.2.4

Ειδ. Επιστήμονες:

Κ. Λουκάκος - Μ. Παινέση

Τηλέφωνα: 210-7289673, -691

Ημερομηνία: 02-03-2005

Αξιότιμο Κύριο
Υφυπουργό Πολιτισμού
Μπουμπουλίνας 20-22
106 82 Αθήνα

Θέμα: Η από 15-05-03 υπ' αρ. πρωτ. 8099 αναφορά του κ... προς τον Συνήγορο του Πολίτη για το ζήτημα της αποκαταστάσεως διατηρητέου κτηρίου στην περιοχή Γρίβα Παιονίας Ν. Κιλκίς

Σχετικά: 1. Τα από 26.09.2003 και 30.01.2004 έγγραφα του Συνηγόρου του Πολίτη προς τον τότε Υπουργό Πολιτισμού
2. Το από 9.10.2003 υπ' αρ. πρωτ. 2036 έγγραφο της 4^{ης} Εφορείας Νεωτέρων Μνημείων (αρ. πρωτ. Εισερχ. ΣτΠ 17899/20.10.2003) προς το Γραφείο Υπουργού Πολιτισμού
3. Το από 4.11.2003 υπ' αρ. πρωτ. ΥΠΠΟ/ΔΙΝΣΑΚ/593/61148 έγγραφο της Γεν. Δ/σης Αναστήλωσης, Μουσείων και Τεχνικών Έργων του Υπουργείου Πολιτισμού (Αρ. πρωτ. Εισερχ. ΣτΠ 19501/12.11.2003) προς το Γραφείο Υπουργού Πολιτισμού

Αξιότιμε Κύριε Υπουργέ,

Επανερχόμενοι στα υπό (1) σχετικά έγγραφά μας, φέρνουμε στην προσοχή Σας, ως νέας πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού, ότι στον «Συνήγορο του Πολίτη» περιήλθε η εν τίτλω αναφορά σχετικά με αίτημα του εξ Αυστραλίας μετανάστη κου... για επιχορήγηση των εργασιών αποκατάστασης διατηρητέου κτηρίου ιδιοκτησίας του στο χωριό Γρίβα Ν. Κιλκίς. Στα υπό στοιχεία (1) σχετικά έγγραφά μας, επισημάναμε στον προκάτοχό Σας, κύριο..., ότι το υπό συζήτησιν κτίσμα έχει χαρακτηρισθεί ως έργο τέχνης δια της Υ.Α./ΔΙ/ΛΑΠ/Γ/3587/61115/03-01-86 (ΦΕΚ 32/Β/13-02-86) αποφάσεως, των διατηρητέων κτιρίων εξομοιουμένων κατά πάντα με τα ιστορικά και καλλιτεχνικά μνημεία και οικοδομήματα διά της διατάξεως του άρθρου 5 Ν. 1469/50. Όπως, όμως, εμφανίζεται από την σχετική εκτενή υπηρεσιακή αλληλογραφία, η τοπικώς αρμοδία 4^η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων, έχει αναπτύξει σχετικώς ένα ευρύτατο φάσμα απόψεων, που ξεκινά από την πλήρη άρνηση της δυνατότητας αποζημίωσης διατηρητέων κτηρίων (πρβλ. το από 27-02-1995 υπ' αρ. πρωτ. 176 έγγραφο της 4^{ης} Εφορείας Νεωτέρων Μνημείων, αλλά και το από 29.04.2003 υπ' αρ. πρωτ. 234 έγγραφο της αυτής υπηρεσίας) μέχρι την επίκληση οικονομικής αδυναμίας και την παραπομπή του αιτουμένου ακόμη και στην Εκκλησία ή σε πολιτιστικούς φορείς (πρβλ. το από 09-12-1998 υπ' αρ. πρωτ. 1781 έγγραφο της ίδιας υπηρεσίας), προκειμένου να αποφευχθεί η αναδοχή από το ελληνικό Δημόσιο της οικονομικής επιβαρύνσεως για την οφειλόμενη συντήρηση των διατηρητέων κτισμάτων, αναγκαίο και προφανή όρο της διατήρησής τους ως συστατικών της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομίας. Ειδικότερα:

Σύμφωνα με τον συνδυασμό των διατάξεων άρθρου 11 παρ. 2, εδ. 1, 40 και 41 Ν. 3028/2002, ο ιδιοκτήτης του διατηρητέου βαρύνεται τόσο με τη μέριμνα, όσο και με την καταβολή της δαπάνης για τις απαιτούμενες εργασίες συντηρήσεως, στερεώσεως, αποκαταστάσεως του διατηρητέου και/ή του φέροντος οργανισμού αυτού, όμως, εφόσον το ύψος της απαιτούμενης δαπάνης υπερβαίνει «ένα εύλογο ποσό» και «η οικονομική κατάσταση του υποχρέου δεν του επιτρέπει να καταβάλει τη δαπάνη», εισάγεται η πρόβλεψη υποχρέωσης του Δημοσίου ή των Ο.Τ.Α. «να καλύπτουν το σύνολο ή μέρος των δαπανών». Ωστόσο, η πρόβλεψη αυτή συναρτάται αμέσως προς ειδική υπουργική απόφαση περί της επισκεψιμότητας του διατηρητέου (άρθρο 11, παρ. 2 εδ. 3 του ίδιου νόμου). Παραλλήλως, οι διατάξεις των άρθρων 40 παρ. 2 και 41 παρ. 3 του αυτού νομοθετήματος εισάγουν την υποχρέωση μέριμνας της «Υπηρεσίας» (εν προκειμένω της 4^{ης} Εφορείας Νεωτέρων

Μνημείων) για «επείγουσες εργασίες συντήρησης και στερέωσης...» ή «... προστασίας ετοιμόρροπων μνημείων...». Παρά την ασάφεια της διατύπωσης του νόμου σχετικά με τον εν προκειμένω βαρυνόμενο από τη σχετική δαπάνη, σκόπιμη κρίνεται η προτίμηση της ευνοϊκότερης για τον ιδιοκτήτη ερμηνείας (δηλ. ότι η υπηρεσιακή υποχρέωση «μέριμνας» περιλαμβάνει και την κάλυψη της σχετικής δαπάνης), ως επωφελέστερης και λυσιτελέστερης για την εκπλήρωση του συνταγματικώς προστατευόμενου σκοπού της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η άποψη αυτή ενισχύεται τόσο από τη διατύπωση της παρ.3 του άρθρου 40 Ν. 3028/2002 (« Εάν οι αναφερόμενες στο παρόν και στα άρθρα 41 και 42 εκτελούνται από την Υπηρεσία...»), όσον και από την αιτιολογική έκθεση για την παρ. 3 του άρθρου 40, όπου αναφέρεται ότι «Σε κάθε περίπτωση οι εργασίες αυτές διενεργούνται ή από την Υπηρεσία ή από άλλους φορείς, αλλά υπό την εποπτεία της». Η ως άνω επιχειρηματολογία επικουρείται και από αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας [πρβλ. ενδεικτικώς ήδη ΣτΕ 1097/1987 (Ολομέλεια) και ΣτΕ 361/1988], όπου η αξίωση του βαρυνόμενου ιδιοκτήτη για την εν μέρει κάλυψη των σχετικών δαπανών από το Δημόσιο ή άλλους αρμοδίους φορείς κρίνεται ότι πηγάζει ευθέως από το άρθρο 24 του Συντάγματος που προβλέπει την προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος ως υποχρέωση του Κράτους, όμως ακυρώνεται στην πράξη από την προαπαιτούμενη, κατά την ως άνω νομολογία, διάγνωση του ύψους της απαιτούμενης δαπάνης ως υπερβαίνουσας «ένα εύλογο κατά την κρίση του δικαστή όριο», άλλως «όταν η δαπάνη για την ανακατασκευή ή επισκευή τους συνεπάγεται υπέρμετρη για τον ιδιοκτήτη επιβάρυνση». Η διάγνωση αυτή, η οποία προϋποθέτει το παράδοξο ότι ο κατά τεκμήριον οικονομικά ασθενής ιδιοκτήτης θα πρέπει να υποστεί τη χρονοβόρο και δαπανηρή διαδικασία της δικαστικής οδού, δεν προσφέρει, όπως είναι φυσικό, ομαλή διέξοδο στο πρόβλημα της διατήρησης των ακινήτων τεκμηρίων του νεότερου ελληνικού πολιτισμού.

Η διέξοδος αυτή παρέχεται, αξιότιμε Κύριε Υπουργέ, κατά την άποψη της Αρχής, μόνον κατά δύο τρόπους:

- 1) είτε δια της εφαρμογής των διαδικασιών των άρθρων 18 και 19 Ν. 3028/2002 που αποξενώνουν τον μέχρι τούδε ιδιοκτήτη από την κυριότητα ή την χρήση του διατηρητέου επί καταβολή των οριζόμενων στις διατάξεις αυτές μορφών αποζημιώσεως,

- 2) είτε δια της εκδόσεως του προβλεπόμενου από το άρθρο 48 παρ. 2 Ν. 3028/2002 -και εισέτι εκκρεμούντος- προεδρικού διατάγματος «για την επιχορήγηση ή και την παροχή άλλων οικονομικών κινήτρων σε κυρίους ή νομείς κτιρίων που έχουν χαρακτηρισθεί ως μνημεία ή διατηρητέα», της σχετικής εκκρεμότητας διαλαμβανομένης και σε απαντητικά έγγραφα, στο πλαίσιο κοινοβουλευτικού ελέγχου, των -επίσης προκατόχων Σας- Υπουργών Πολιτισμού κκ...

Αξίζει, επί πλέον, να τονισθεί, εν σχέσει προς τα υπό στοιχεία (2) και (3) σχετικά έγγραφα των υπηρεσιών, που κοινοποιήθηκαν στον «Συνήγορο του Πολίτη», ότι:

A) Αληθεύει μεν το γεγονός ότι η κήρυξη ενός ακινήτου ως μνημείου «...δεν συνεπάγεται την υποχρέωση αγοράς του ή αναγκαστικής απαλλοτρίωσής του», όπως ορθώς τονίζεται στο υπό (3) σχετικό, το ελληνικό Δημόσιο, όμως, δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωση διαφυλάξεως αφ' ενός της οικονομικής αξίας της πληττόμενης από το μέτρο ιδιωτικής περιουσίας και αφ' ετέρου του σκοπού, υπέρ του οποίου συνετελέσθη η κήρυξη, δηλαδή της συντήρησης ενός ακινήτου στοιχείου του νεότερου ελληνικού αρχιτεκτονικού πολιτισμού. Η μη έγκριση επαρκών κονδυλίων για την κάλυψη των απαραίτητων δαπανών συντηρήσεως των κηρυσσομένων ως διατηρητέων κτηρίων δεν θεραπεύεται από την πρόβλεψη του άρθρου 41 παρ. 1 Ν. 3028/2002 για σύσταση της σχετικής πενταμελούς επιτροπής, αφού η σύσταση αυτή προβλέπεται μόνον για περιπτώσεις ετοιμορρόπων κτηρίων, προκειμένου να κριθεί εάν χρήζουν κατεδαφίσεως.

Αλλά και σε σχέση με την διά της κηρύξεως δεσμευόμενη ιδιωτική περιουσία, οφείλουμε να επισημάνουμε ότι η εξ υπαιτιότητας του Κράτους απομείωσή της, χωρίς δυνατότητα άλλης διεξόδου του ιδιοκτήτη και, πάντως, χωρίς την καταβολή οποιασδήποτε αποζημιώσεως, δημιουργεί κατάσταση που πλήττει ευθέως και χωρίς την απαραίτητη νόμιμη αιτία το πλέγμα διατάξεων του Συντάγματος και της Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας για την προστασία του ατομικού δικαιώματος της ιδιοκτησίας. Διότι δεν είναι νοητή, σε δημοκρατική έννομη τάξη, η κήρυξη κτηρίων ως διατηρητέων, η εν συνεχεία παράλειψη διασφαλίσεως της οφειλομένης συντηρήσεώς τους, η εν τέλει σύσταση ειδικής επιτροπής για την ενδεχόμενη πιστοποίηση της περιαγωγής τους σε κατάσταση ετοιμορρόπου και η, κατά περίπτωση, χορήγηση

αδείας κατεδαφισεώς τους. Σ' αυτό το σημείο, όμως, φαίνεται δυστυχώς να έχει περιέλθει η κατάσταση της οικίας του αναφερομένου κου..., όπως ομολογείται στο υπό (3) σχετικό έγγραφο, όπου διαλαμβάνονται, επί λέξει, τα ακόλουθα: «Το κτίριο δεν κατοικείται και έχει εγκαταλειφθεί, λόγω οικονομικής αδυναμίας των ιδιοκτητών για την επισκευή του, με αποτέλεσμα την κατάρρευσή του σε καίρια σημεία της κατασκευής του». Και τούτο ενώ, ήδη κατά το έτος 1998, διεπιστώνετο, με το από 10-08-1998 υπ' αρ. πρωτ. ΥΠΠΟ/ΔΙ/ΛΑΠ/Γ/386/4397 έγγραφο του τότε Γενικού Γραμματέως του Υπουργείου Σας, ότι το υπό συζήτησιν κτήριο «σε ορισμένα σημεία χρήζει άμεσης τοπικής επισκευής».

Με βάση τα πιο πάνω, ελπίζουμε, Αξιότιμε Κύριε Υπουργέ, ότι θα αποδώσετε υψηλό βαθμό προτεραιότητας στην έκδοση του ως άνω εκκρεμούντος προεδρικού διατάγματος, επικουρικώς δε, και για το χρονικό διάστημα μέχρι της εκδόσεώς του, ότι θα παράσχετε οδηγίες προς τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες (εν προκειμένω την 4^η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων), προκειμένου να αποβλέψουν, κατά το δυνατόν, στην προσέγγιση των σχετικών θεμάτων με κύριο γνώμονα τη σωτηρία των διατηρητέων κτηρίων. Επίσης ότι θα μεριμνήσουν και για την άμεση αναστροφή της ήδη επί πενταετίαν επιδεινούμενης καταστάσεως του συγκεκριμένου ακινήτου. Παραλλήλως παρακαλείσθε να συμβάλετε στον εξορθολογισμό της κατανομής και εκταμιεύσεως των απαραίτητων κονδυλίων για την θεραπεία των σχετικών αναγκών.

Σημειώνουμε ότι το ζήτημα ετέθη κατά τη διάρκεια συσκέψεως, κατά μήνα Φεβρουάριο του 2004, επιστημονικού κλιμακίου της Αρχής, υπό την ηγεσία της Βοηθού Συνηγόρου κας Γιαννακούρου, με διευθυντές και γενικούς διευθυντές του Υπουργείου Σας, υπό την προεδρία της τότε Γενικής Γραμματέως κας... χωρίς όμως έκτοτε να σημειωθεί εξέλιξη επί του θέματος.

Αξιότιμε Κύριε Υπουργέ,

Ο «Συνήγορος του Πολίτη» προσδοκά την επί της ουσίας ανταπόκρισή Σας και προσβλέπει στην ιδιαίτερη ευαισθησία Σας για την αντιμετώπιση του ζητήματος της συγκεκριμένης αναφοράς ως αντιπροσωπευτικού του συνόλου της κατηγορίας αυτής προβλημάτων, που σε ικανό αριθμό φέρονται ενώπιον του «Συνηγόρου του Πολίτη» και απομακρύνουν την ελληνική Πολιτεία από την αναγκαία εναρμόνιση προς το

Κράτος Δικαίου, όπως αυτό νοείται στο πλαίσιο της πορείας προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Με τιμή

Γεώργιος Β. Καμίνης
Συνήγορος του Πολίτη

Κοινοποίηση:

1. 4^η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων

Ηροδότου 17

54 009 Θεσσαλονίκη

2. Γενική Δ/ση Αναστήλωσης

Μουσείων και Τεχνικών Έργων

Δ/ση Νεώτερης και Σύγχρονης

Αρχιτεκτονικής Κληρονομίας

Ερμού 17

101 86 Αθήνα

3. Κύριο...

